

Centre of
Excellence

CHEMIE ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ III

Vybrané typy environmentálních polutantů

(08/04)

Polychlorované bifenyly
Výskyt v prostředí

Ivan Holoubek

RECETOX, Masaryk University, Brno, CR

holoubek@recetox.muni.cz; <http://recetox.muni.cz>

CHEMIE ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ III

Vybrané typy environmentálních polutantů

(08/04)

Polychlorované bifenyly
Výskyt v prostředí

Ivan Holoubek

RECETOX, Masaryk University, Brno, CR

holoubek@recetox.muni.cz; <http://recetox.muni.cz>

OH-PCBs ve volně žijících organismech

6 - 30 ng.g⁻¹ ww[#]

26 - 440 ng.g⁻¹ w w^{*}

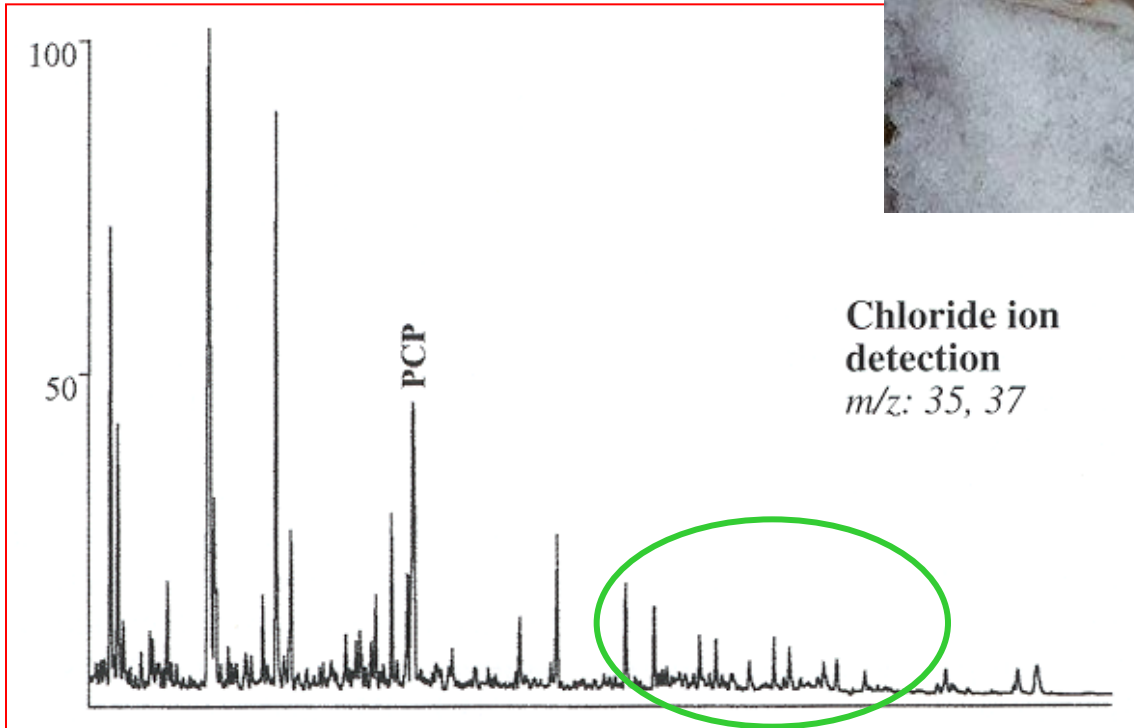
2 - 20 ng.g⁻¹ ww[□]

Klasson-Wehler *et al.*, *ET&C*, 17 (1998) 1620

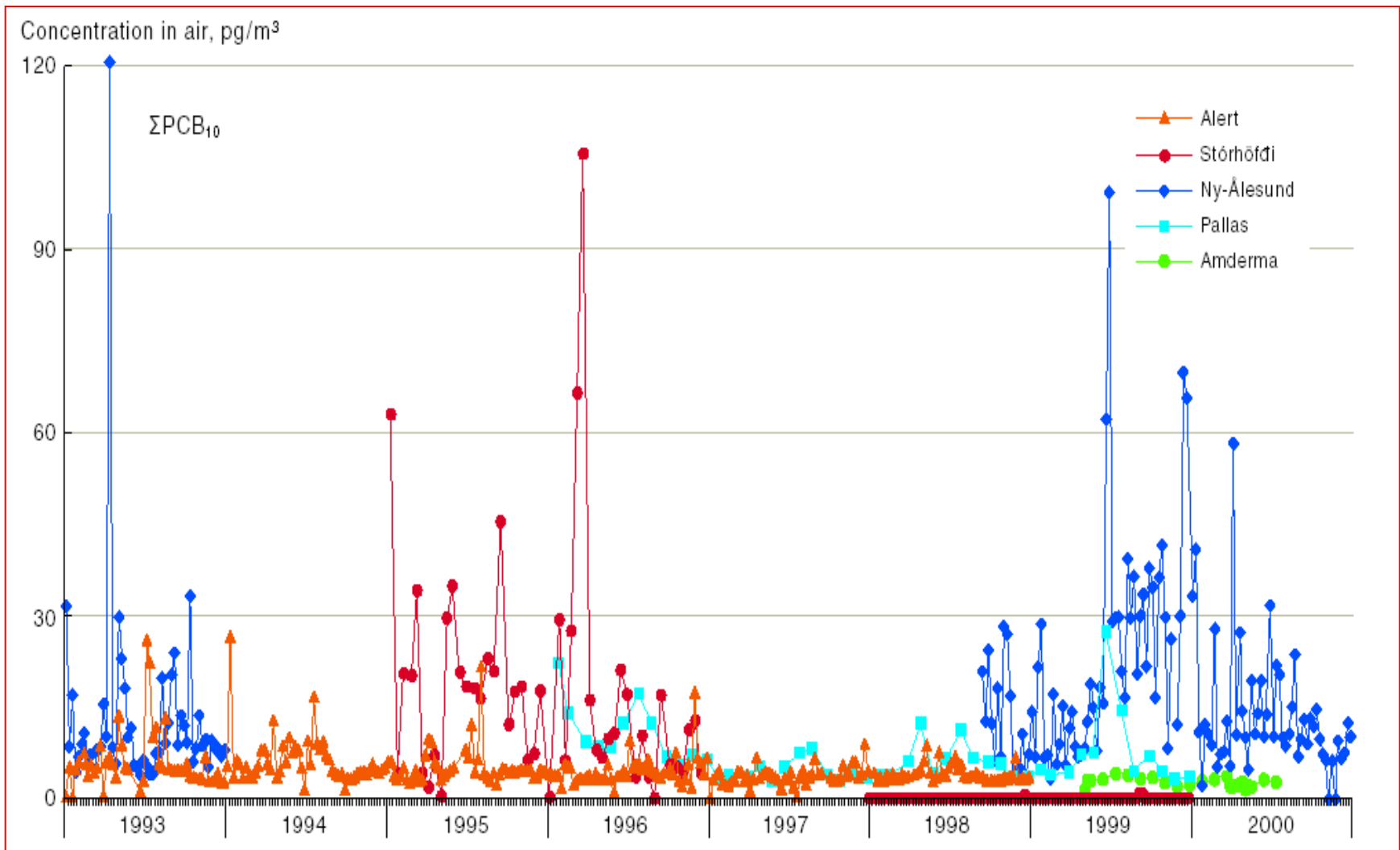
* Sandau *et al.*, Proc. Third Biennial Int. Conf. on Chem. Measur. and Monit. of the Envir., 247-252. 2000.

□ Olsson *et al.*, *ES&T*, 34 (2000) 2733

OH-PCBs v lososech

Časové trendy PCBs ve volném ovzduší

PCBs ve volném ovzduší

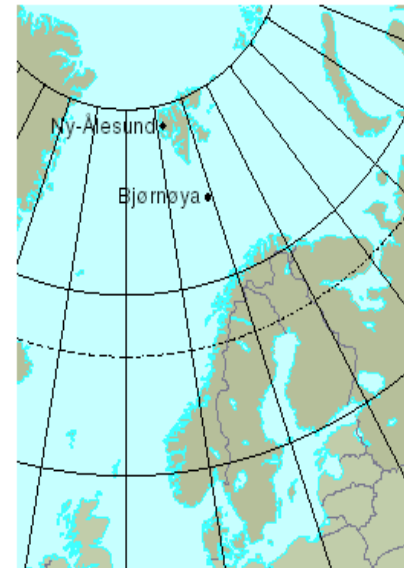
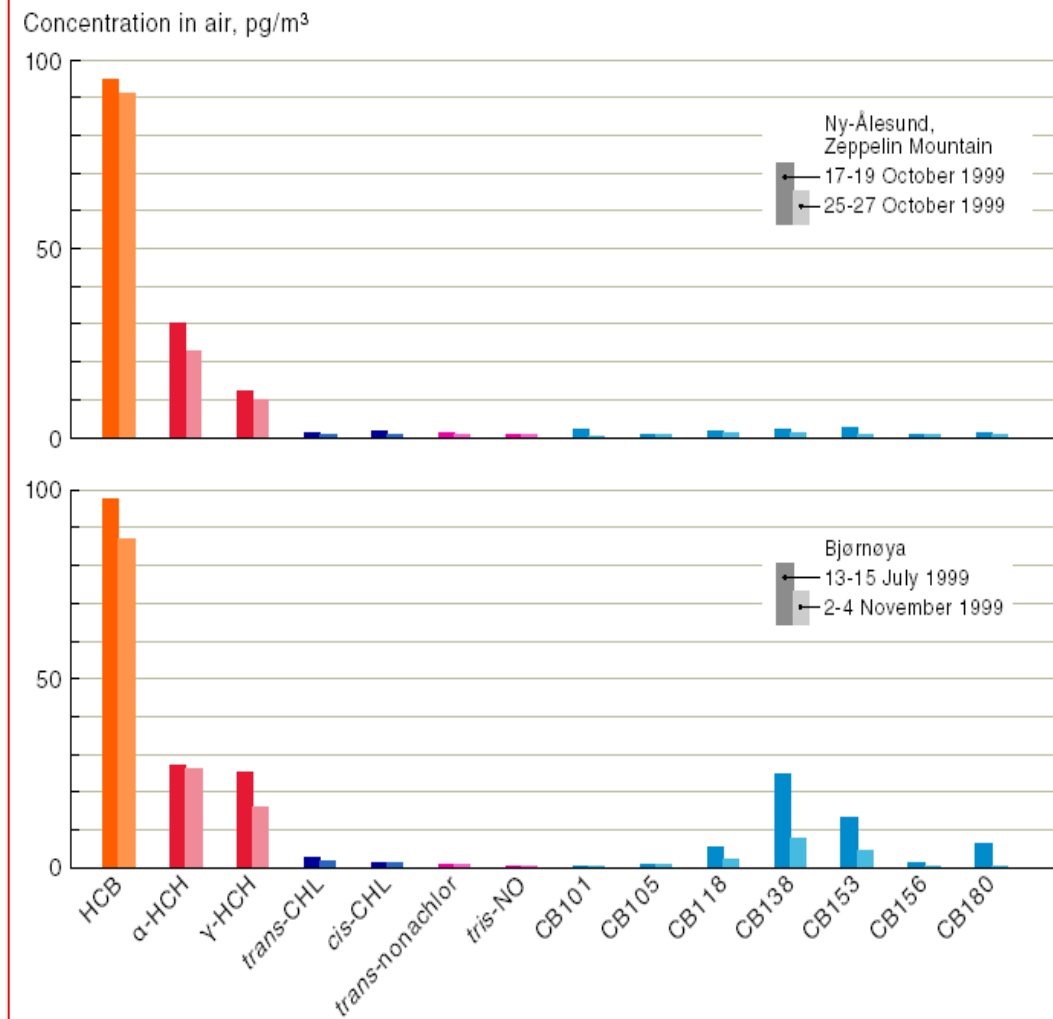
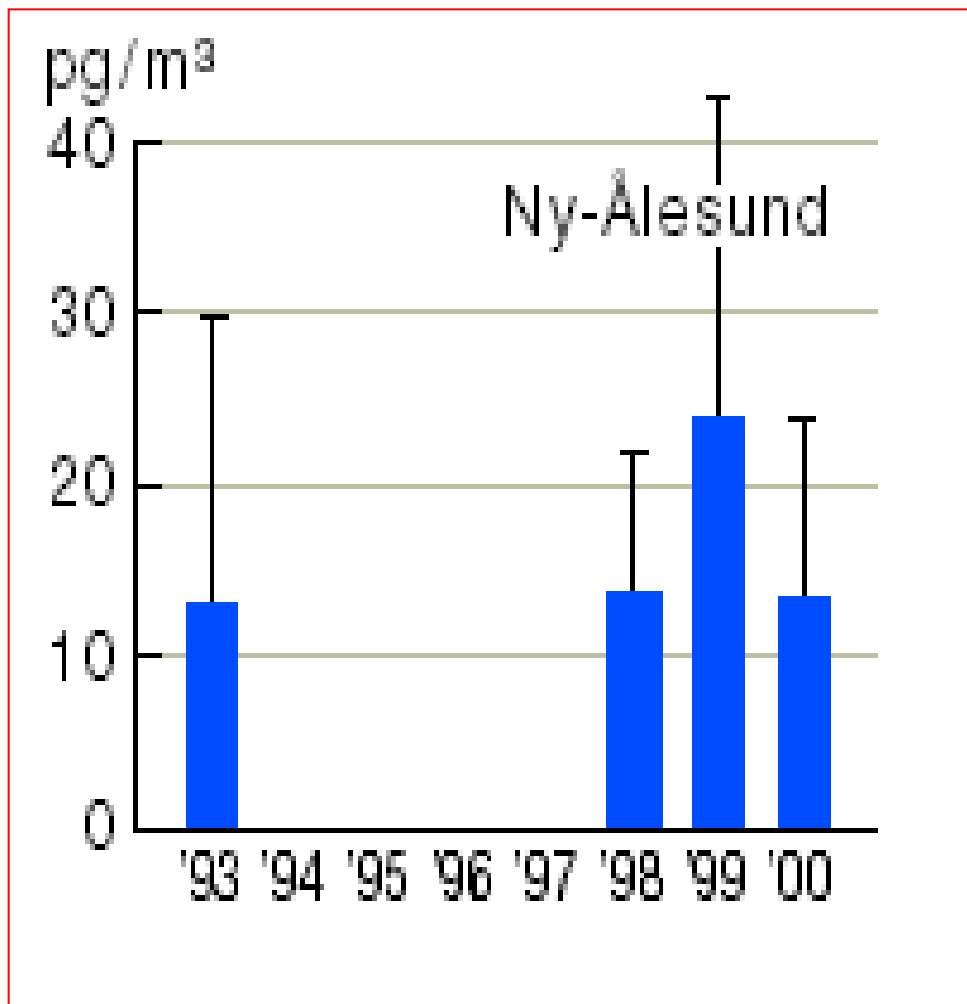
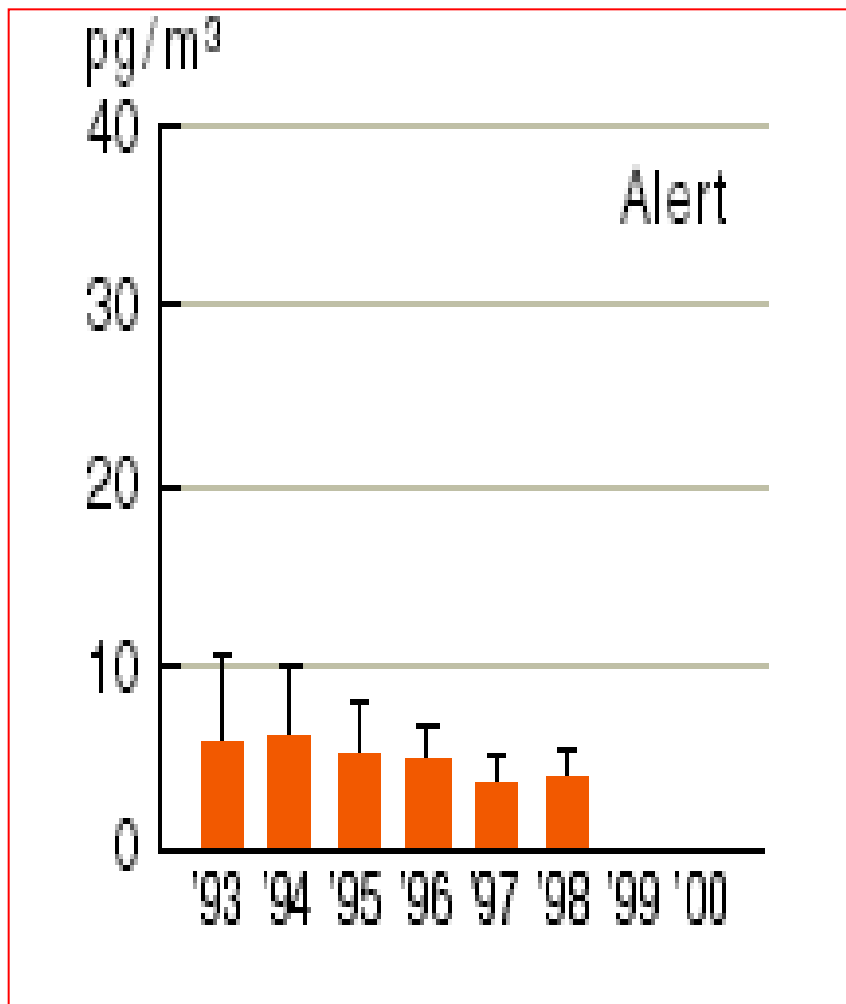

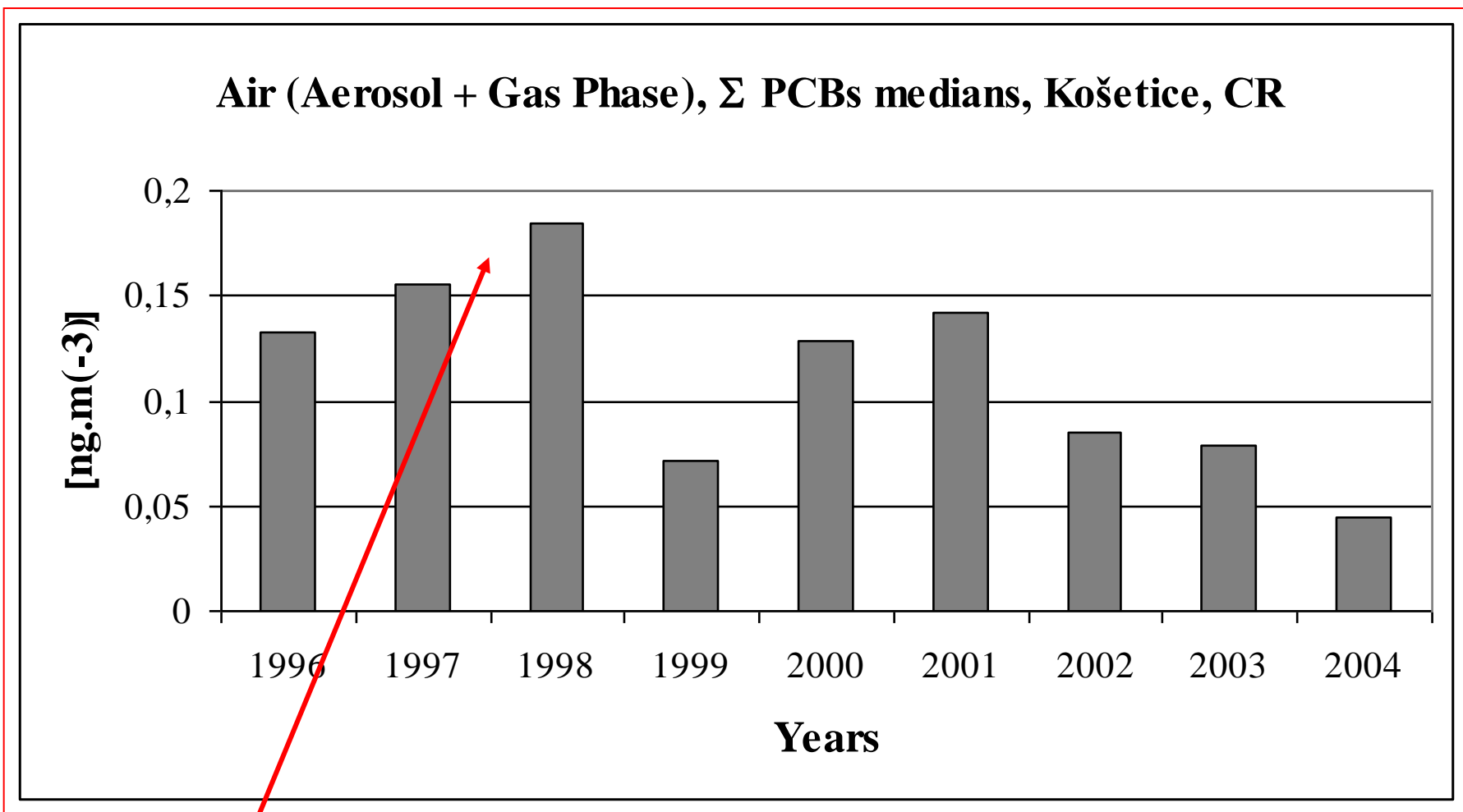
Figure 4-6. POP concentrations in ambient air from the Bjørnøya (Bear Island) meteorological station and the 'Zeppelin Mountain' atmospheric research station at Ny-Ålesund (Svalbard) in 1999.

Časové trendy koncentrací PCBs ve volném ovzduší

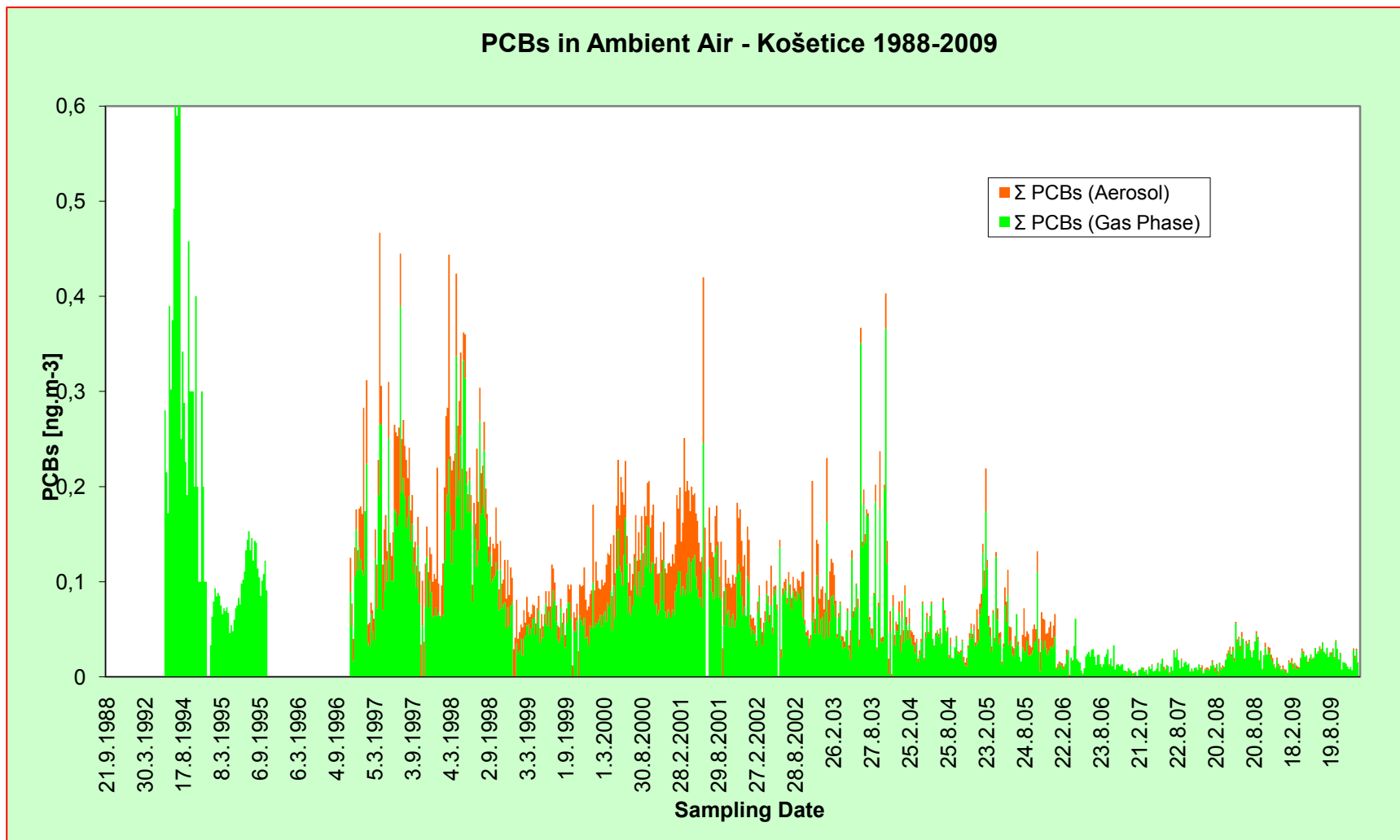
Σ 7 PCBs ve volném ovzduší, observatoř Košetice, časové trendy, mediány, vzorkování jednou týdně, 1996 - 2004 [ng.m⁻³]

Vliv povodní na Moravě, 1997 ???

Σ 7 PCBs ve volném ovzduší, observatoř Košetice, vzorkování jednou týdně, 1988 - 2009 [ng.m⁻³]

PCBs ve dvou jezerech, Bear Island

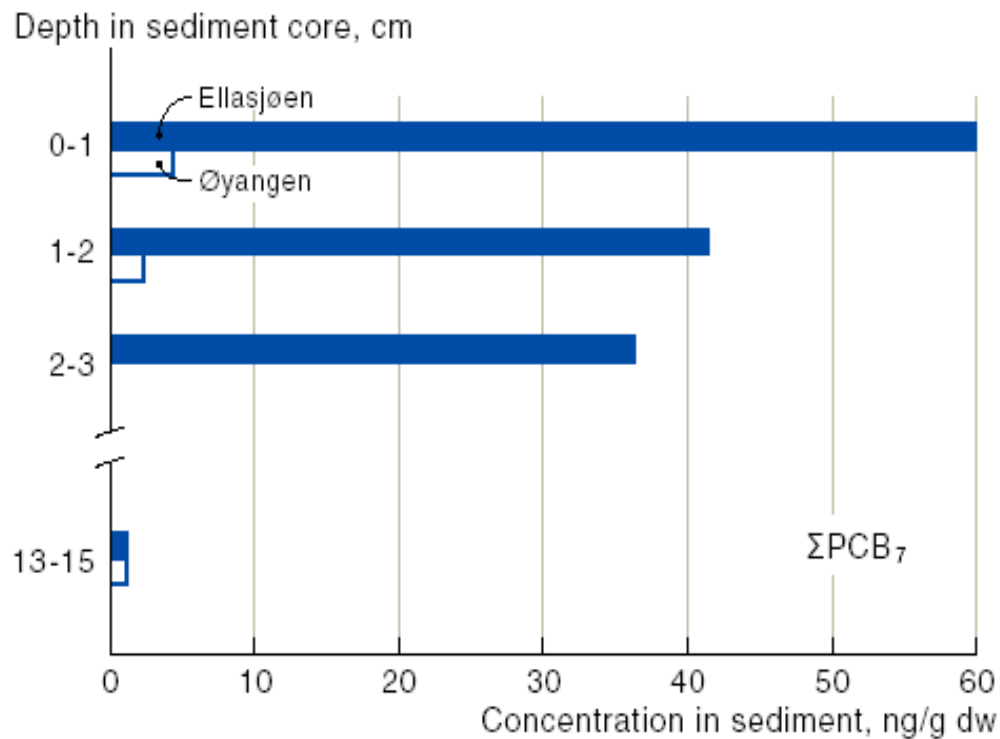
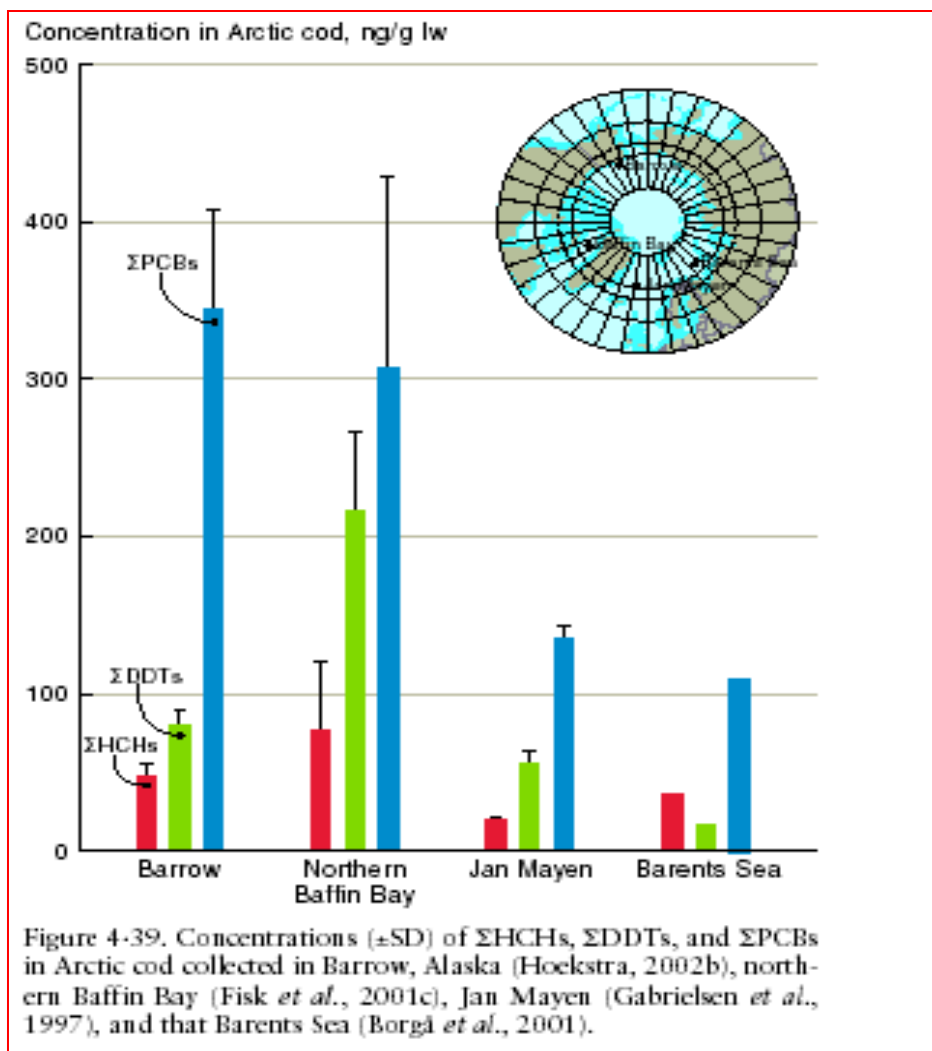
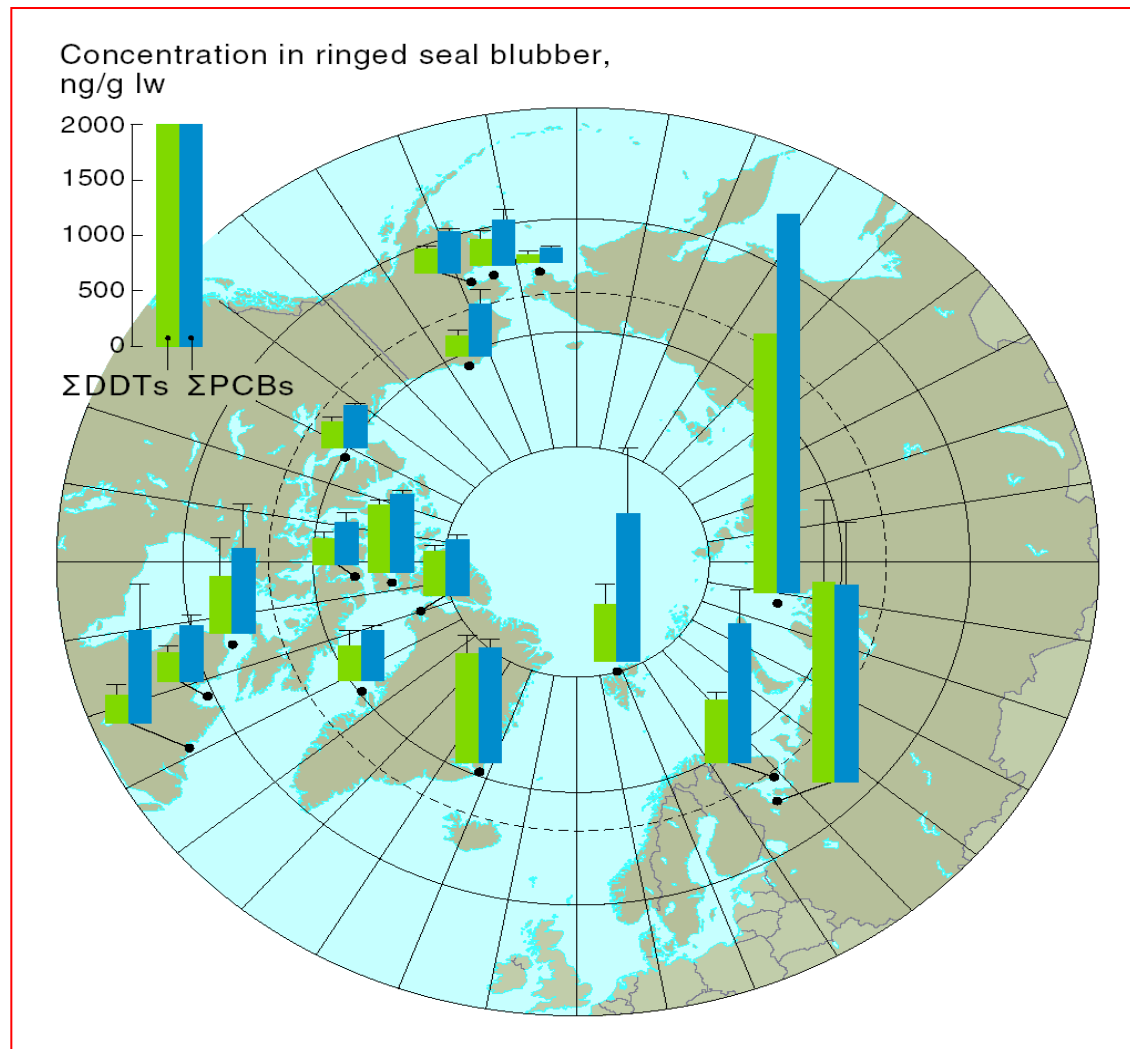

Figure 5-19. ΣPCB_7 concentrations in sediment cores sampled from the lakes Ellasjøen and Øyangen on Bjørnøya in July, 1996 (Evenset *et al.*, 2002).

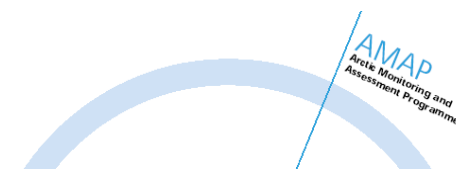
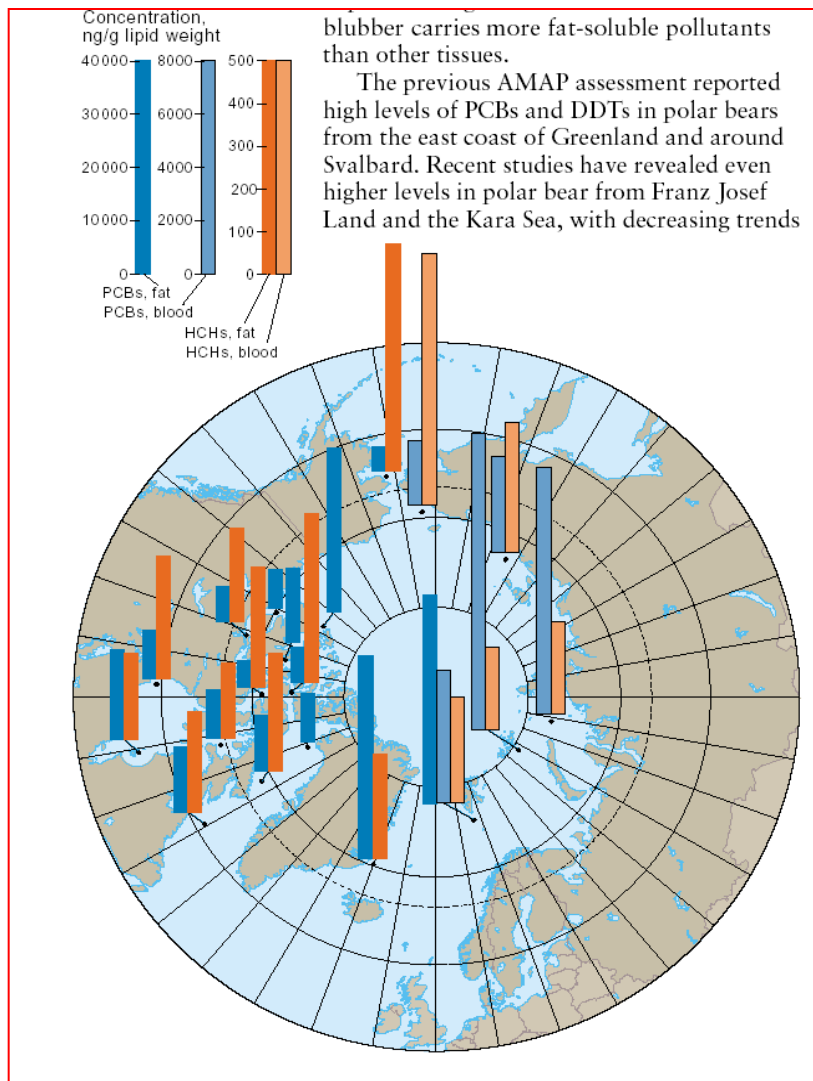
POPs v arktické tresce

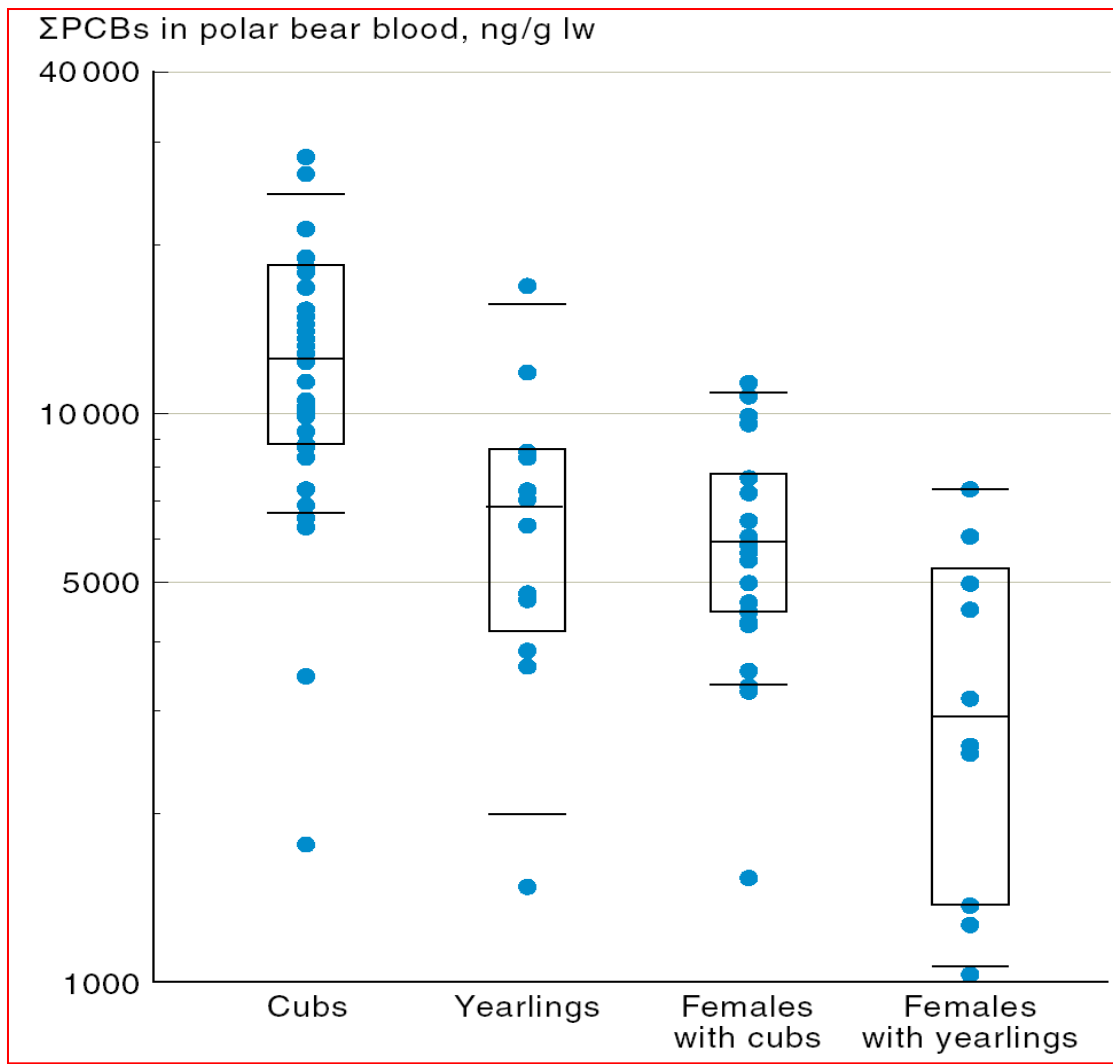
PCBs a DDTs v tuku s tuleňů

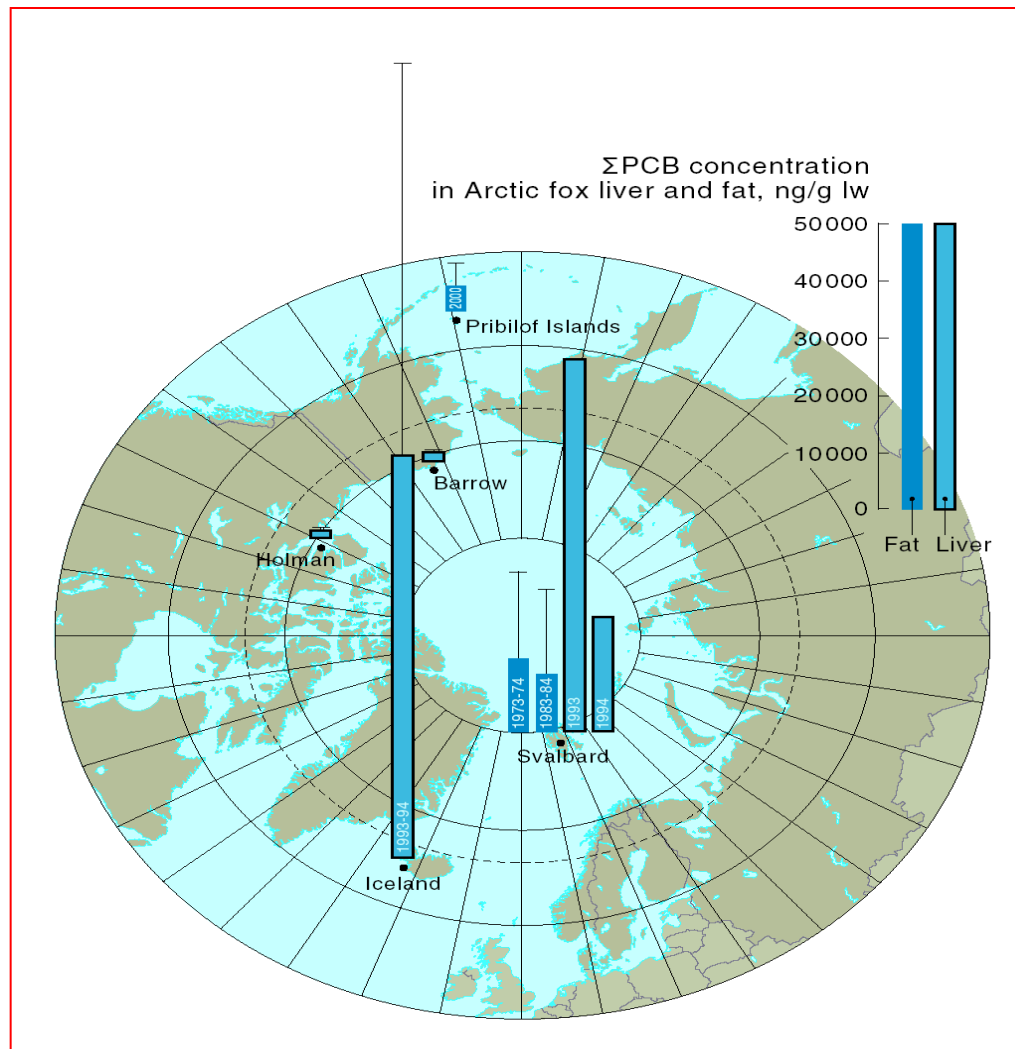
Hladiny PCBs a HCHs v polárních medvědech

PCBs v krvi polárních medvědů

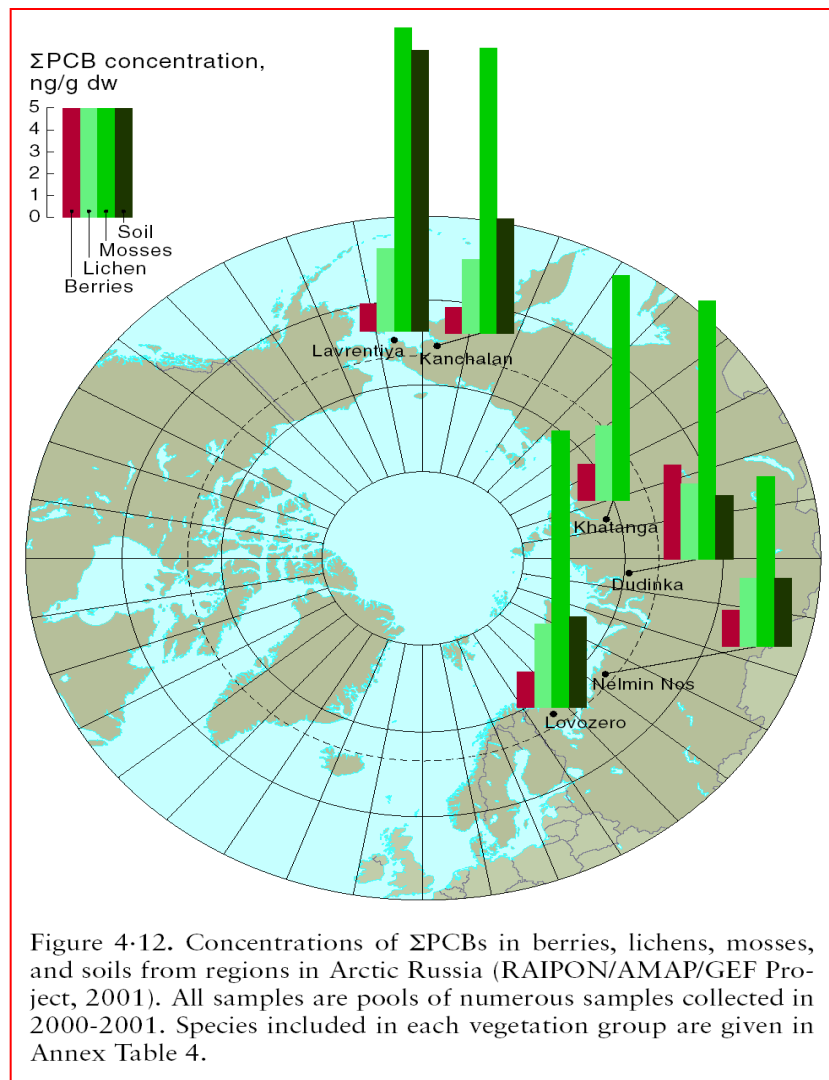

PCBs v arktických liškách (játra, tuk)

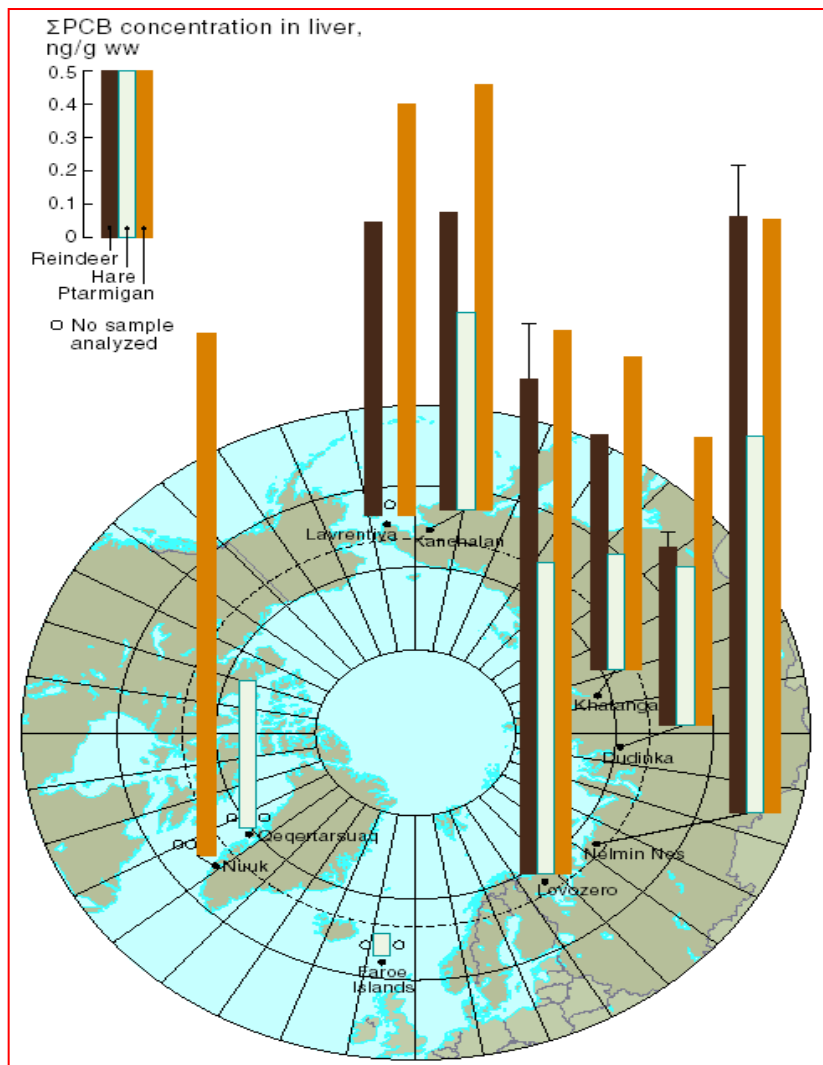

PCBs v bobulích, lišejnicích, meších a půdách

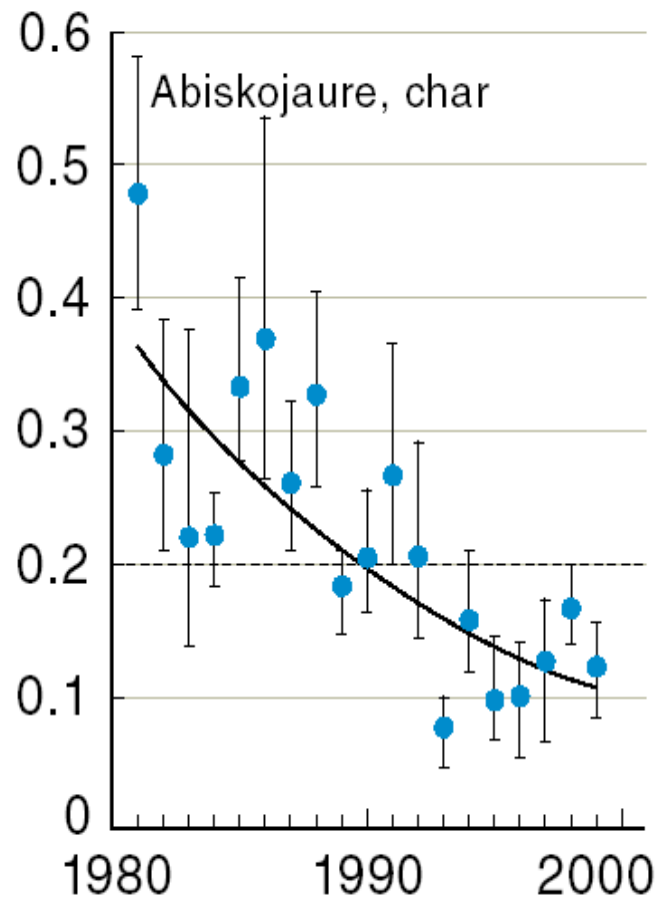
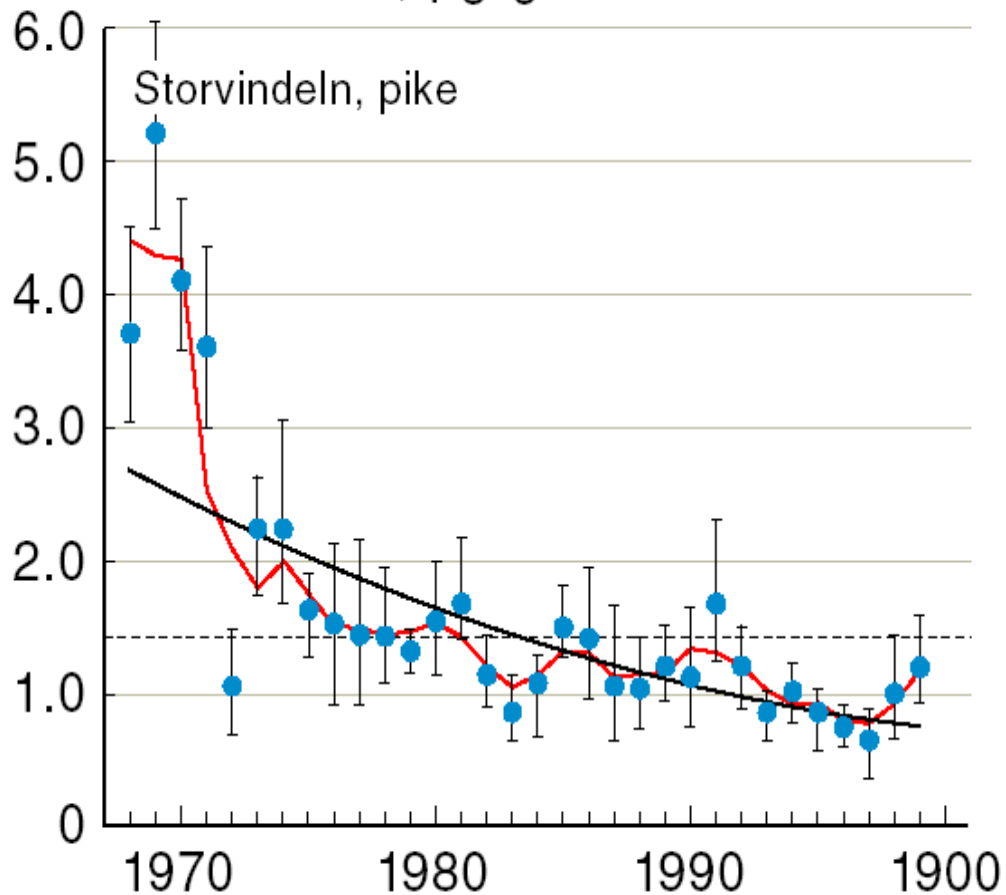

PCBs v sobech, zajících a bělokurech

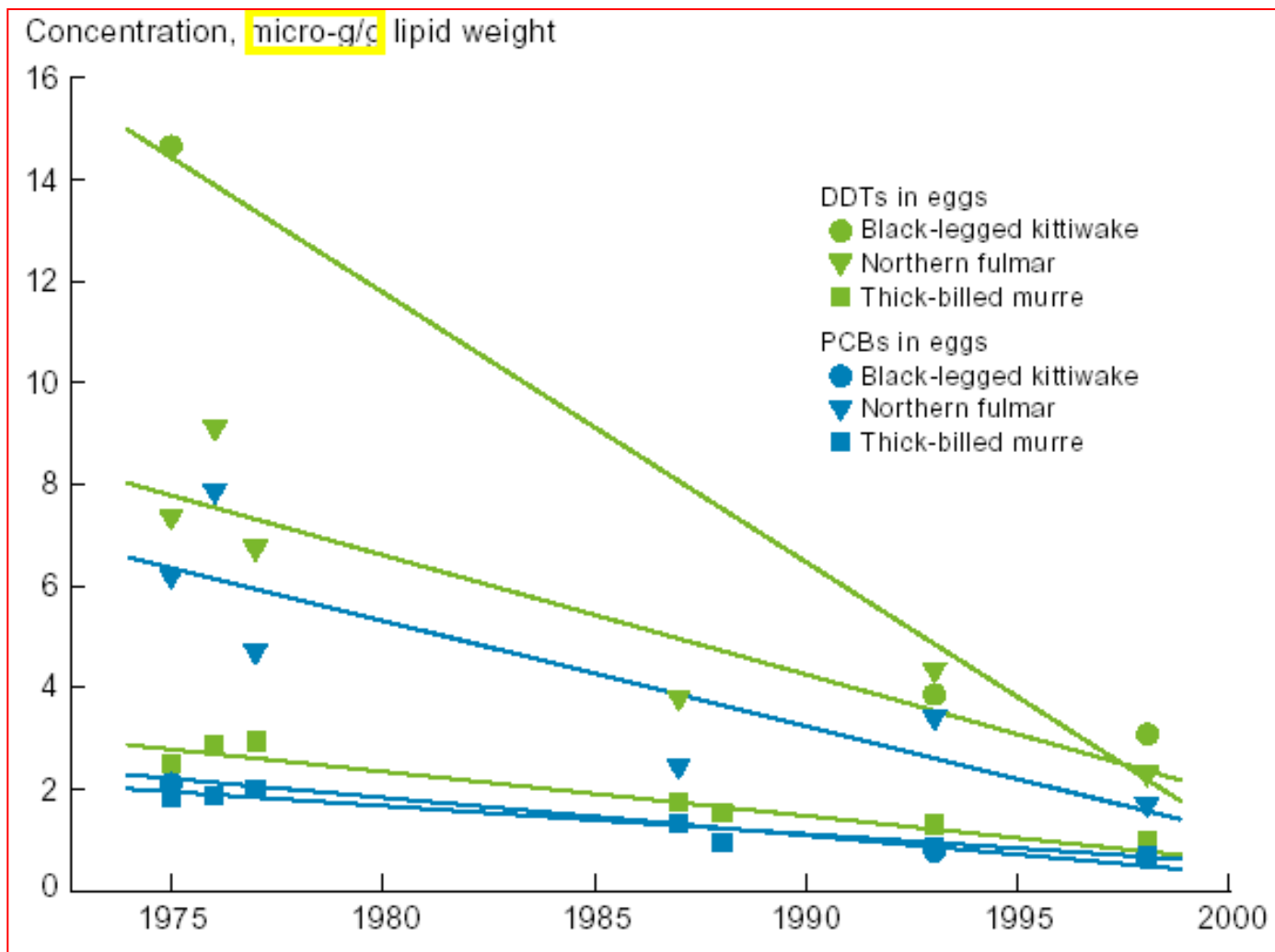

PCBs ve svalovině štik a sivenů

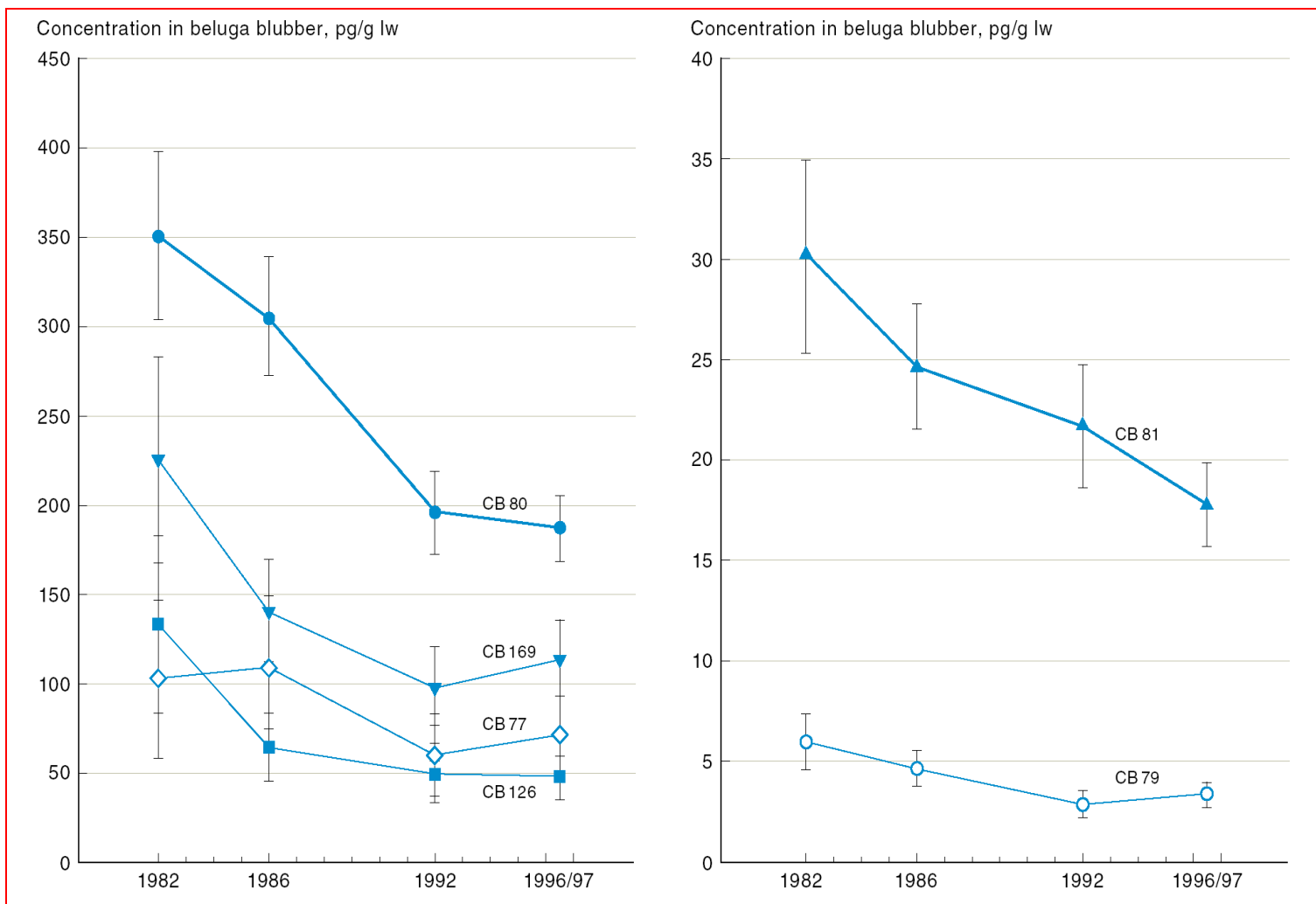
Σ PCBs in muscle, $\mu\text{g/g lw}$

Trendy PCB a DDT ve vejcích

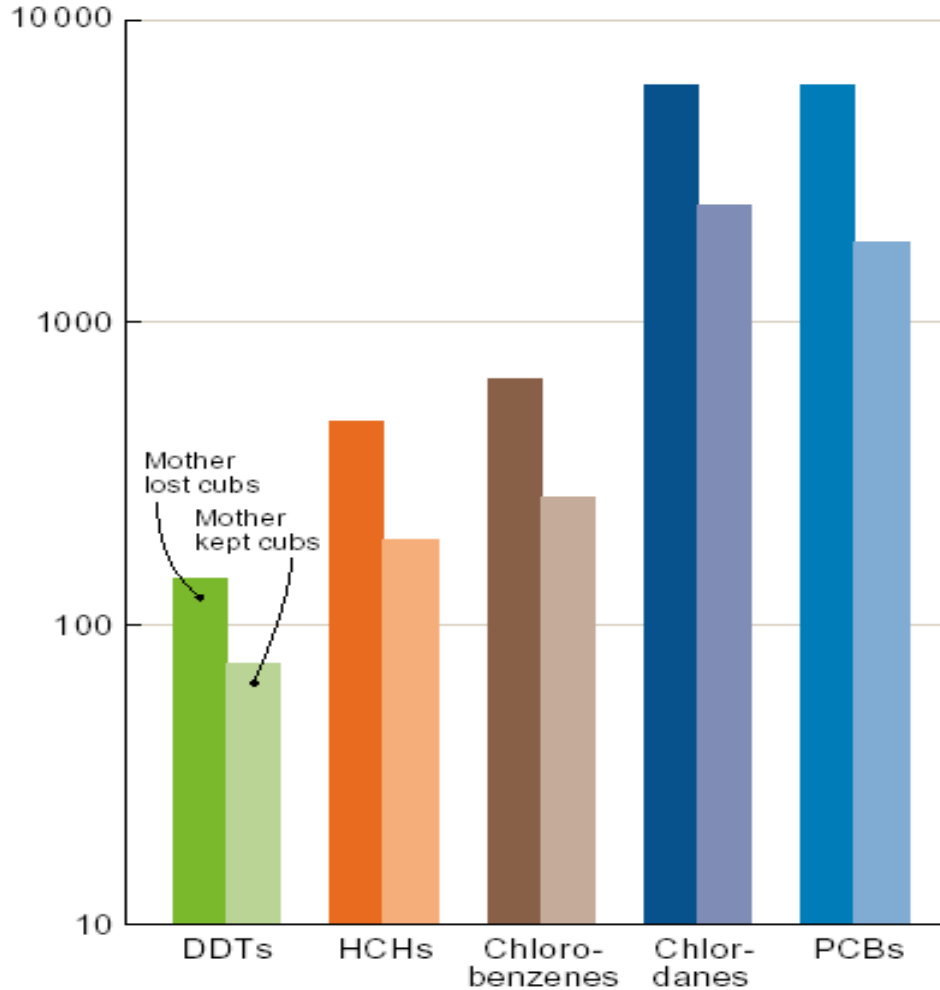

PCBs ve velrybách

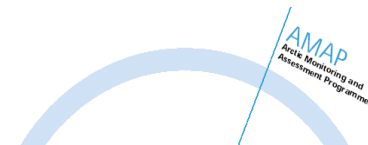
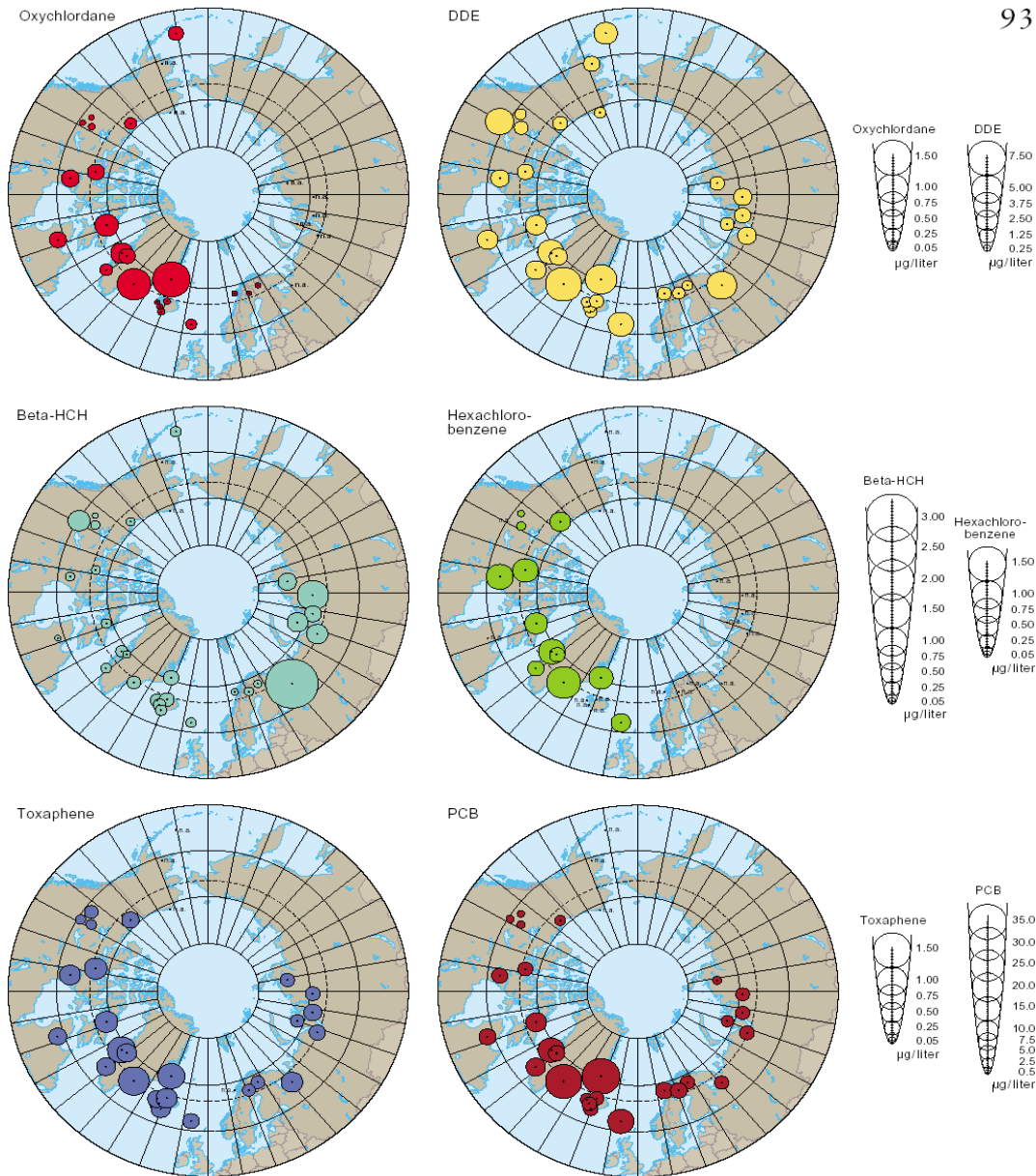

Účinky POPs na reprodukci polárních medvědů

Concentrations, ng/g lipid weight

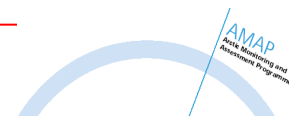
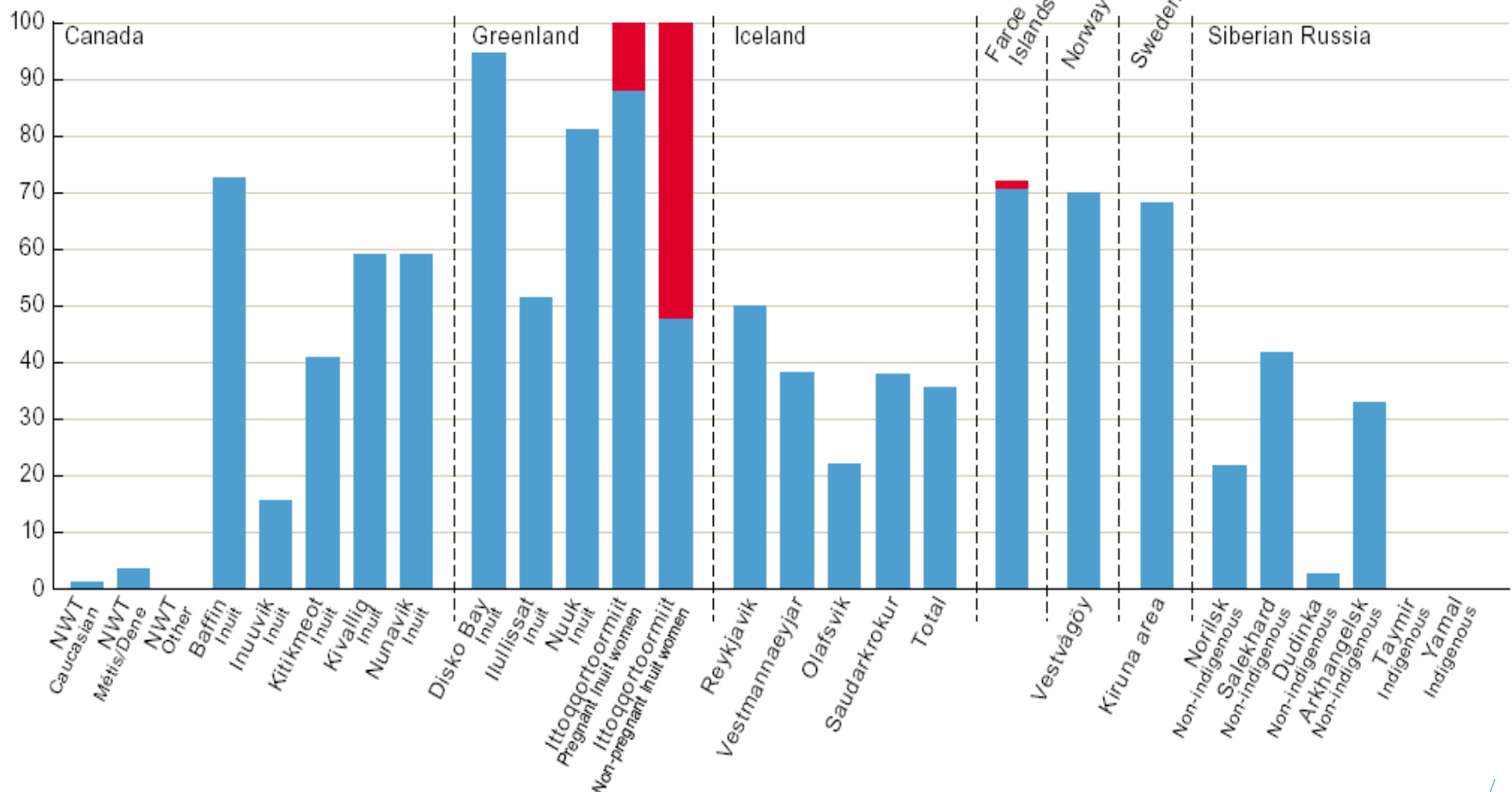
POPs v lidské krvi

POPs v lidské krvi

PCBs in blood, measured as Aroclor, % exceedance

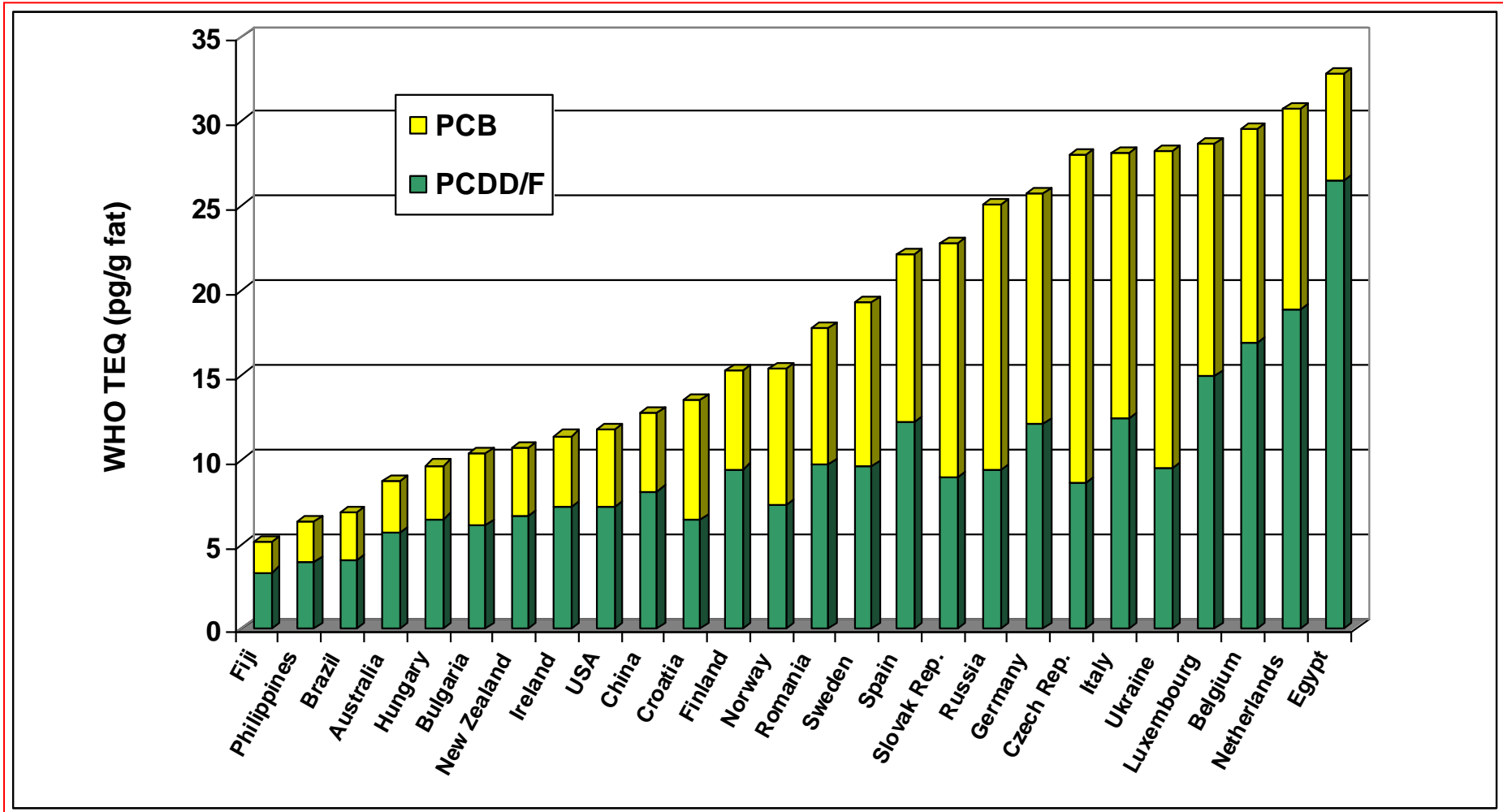

3. kolo WHO-koordinované expoziční studie

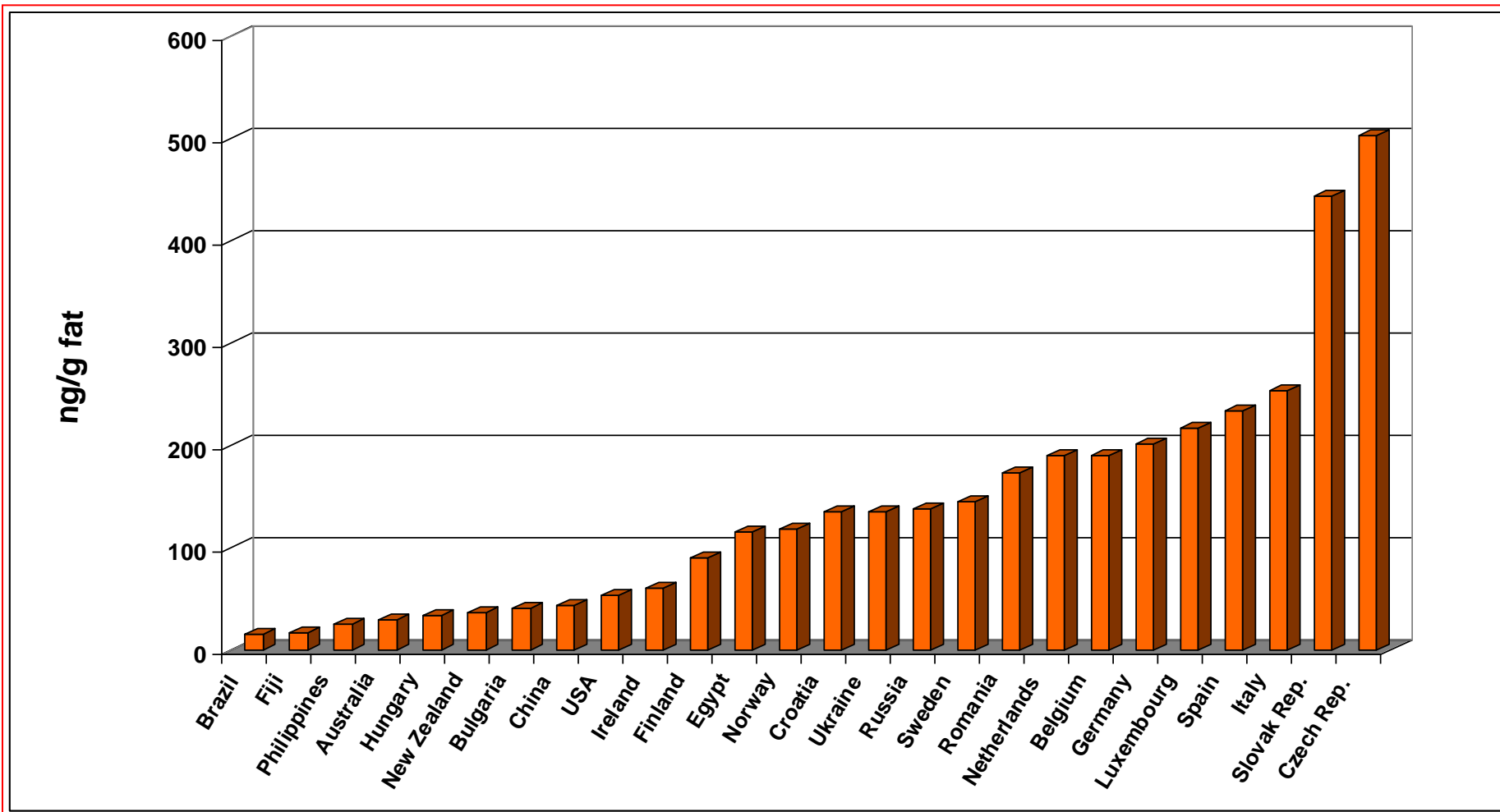
Současný stav

- ↪ 18 zemí poslalo kumulativní vzorky na analýzu do referenční laboratoře před 31/12/2001.
- ↪ 8 zemí poslalo vzorky v roce 2002.
- ↪ Všechny analýzy PCDDs, PCDFs a PCBs byly ukončeny v březnu 2003.
- ↪ Analýza POPs a PBDEs byla provedena poté.
- ↪ Současně bylo provedeno hodnocení demografických dat.

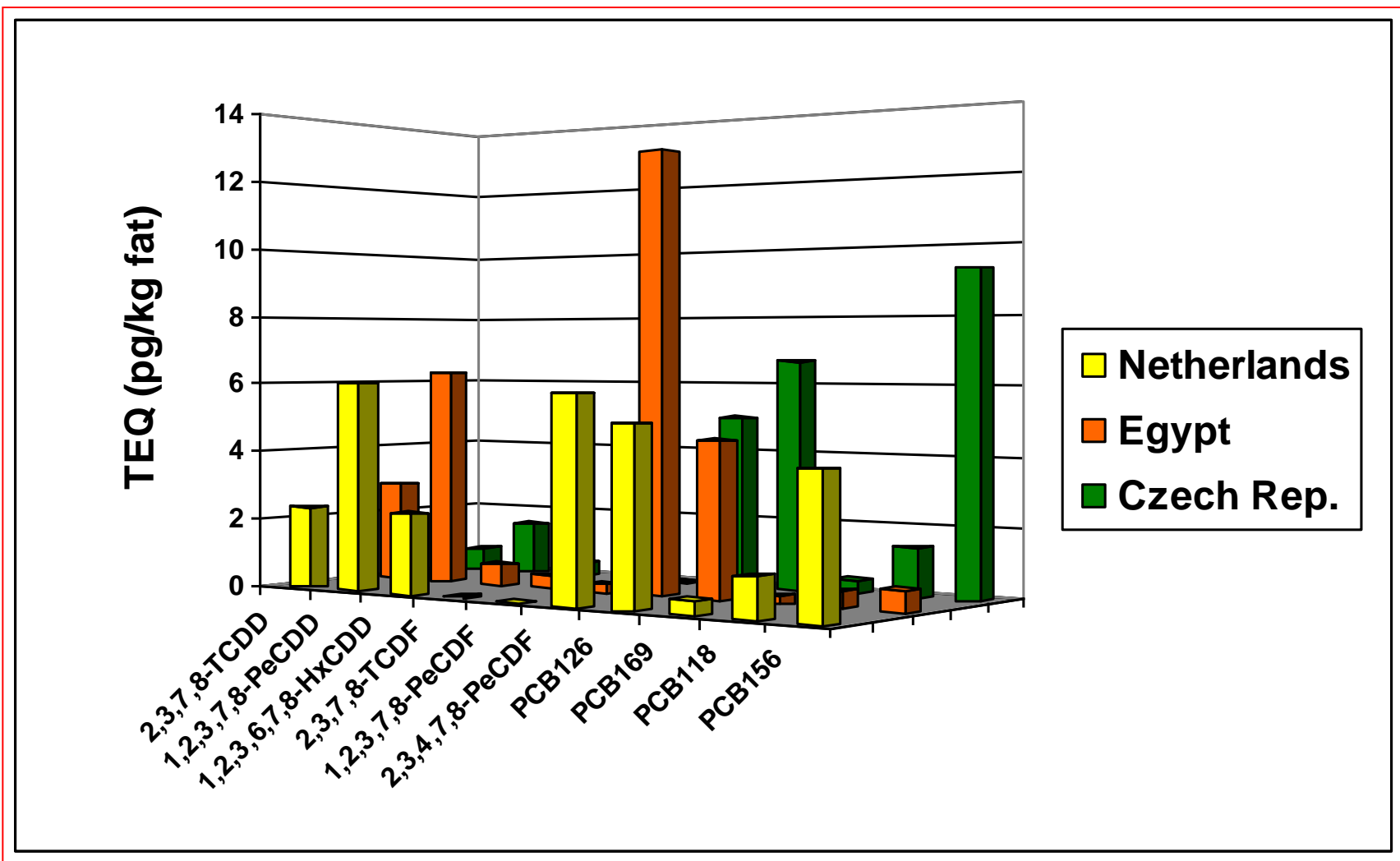
Príspevky PCDDs/Fs a PCBs k celkovej hodnote TEQ v materskom mlieče v rôznych zemích

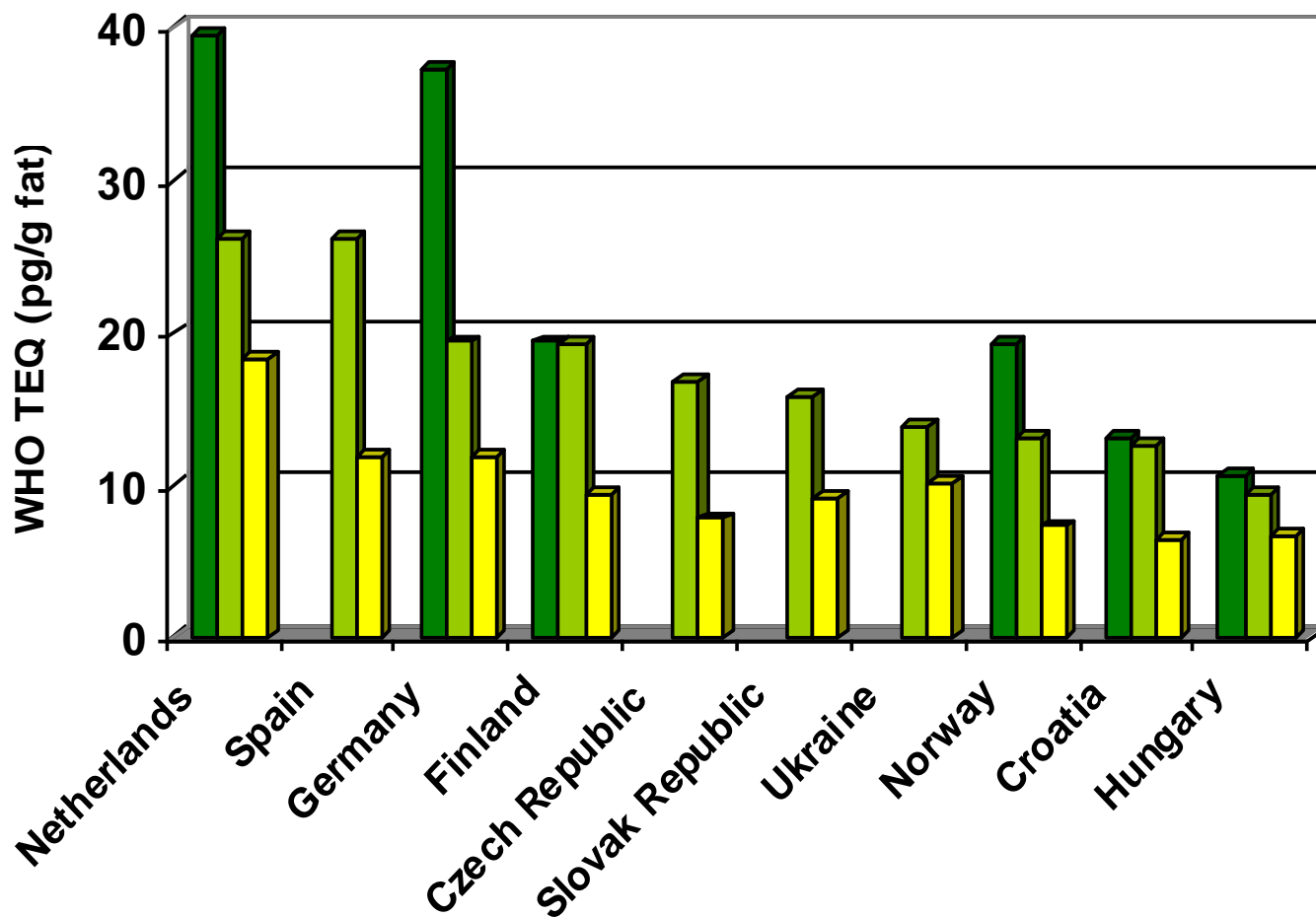
Množství (mediány) indikátorových PCBs v mateřském mléce v různých zemích

Dioxinům-podobné kongenery v mateřském mléce

Časový trend PCDDs/Fs v lidském mléce

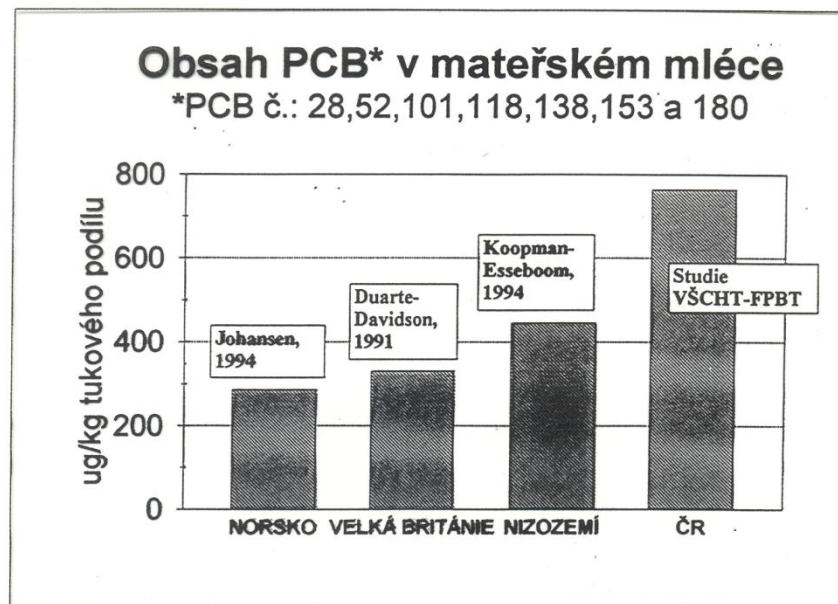

PCBs v lidském mléce

SROVNÁNÍ HLADIN PCB V MATEŘSKÉM MLÉCE V RŮZNÝCH ZEMÍCH

* Řešeno v rámci společného projektu VŠCHT-FPBT

s Ústavem péče o matku a dítě, Praha 4

REFERENCE:

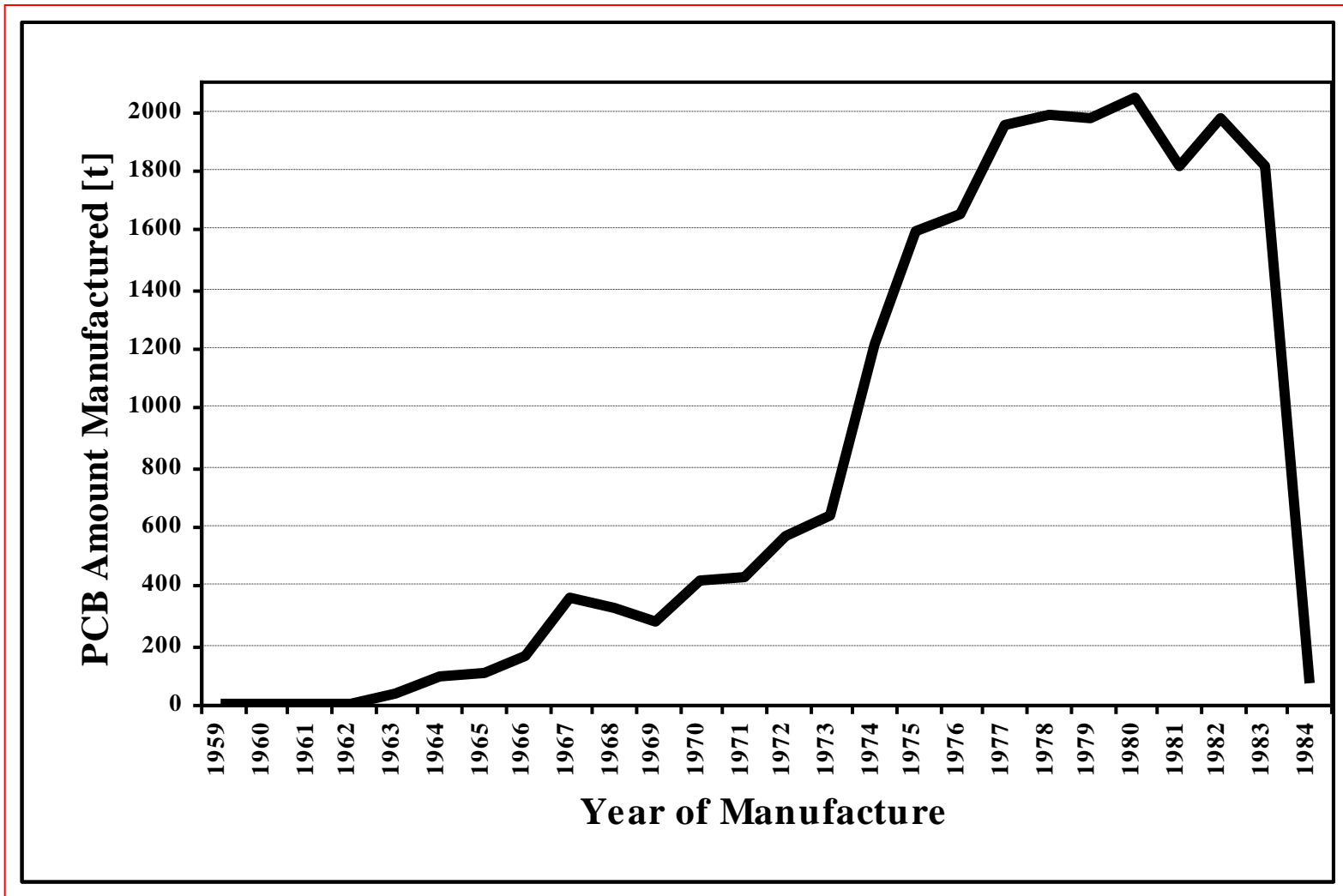
Johansen, H.R. et al.: J. Toxicol. Environ. Health, 42,1994

Duarte-Davidson, R. et al.: Chemosphere, 23, 1991

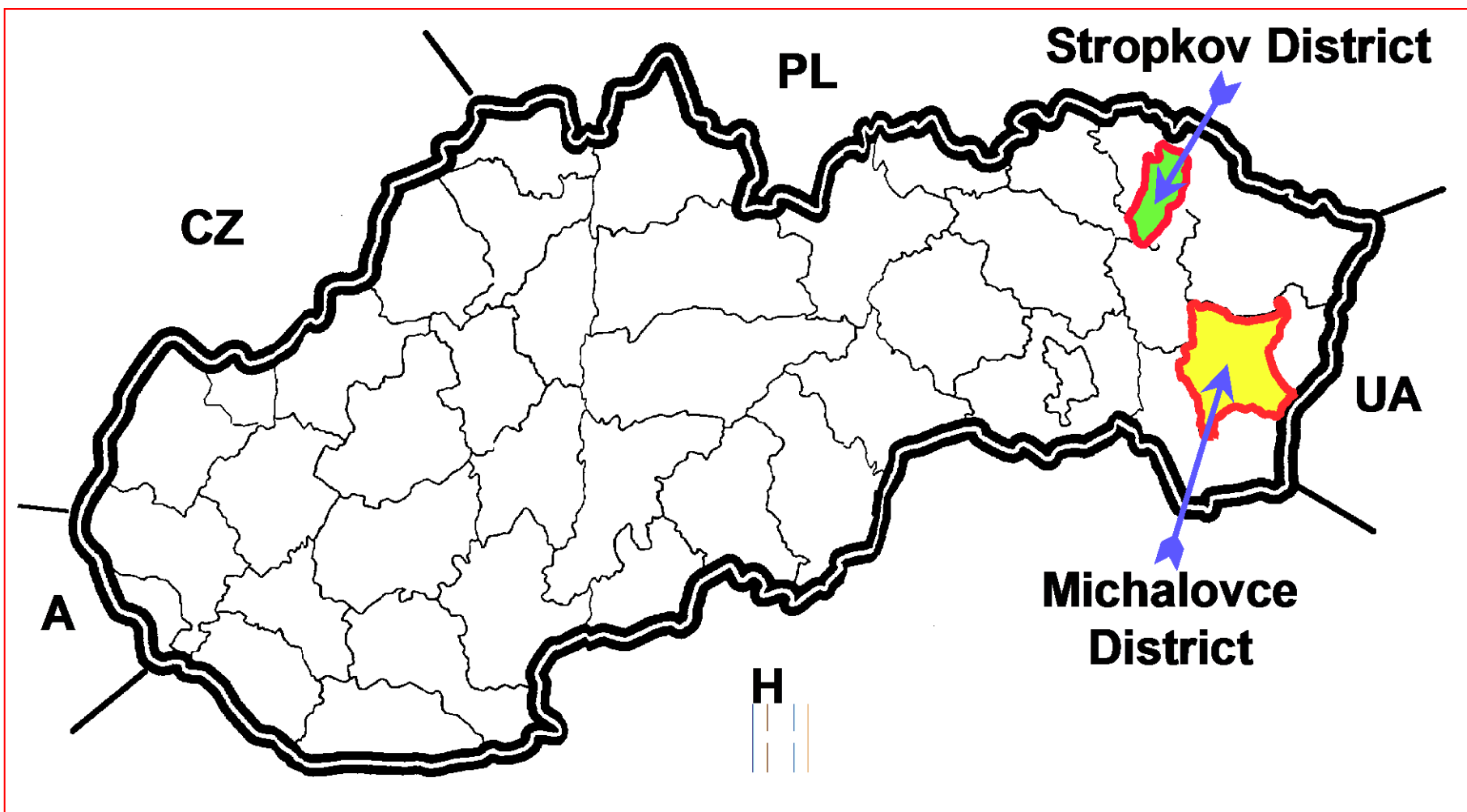
Koopman-Esseboom, C. et al.: Chemosphere, 28, 1994

Výroba PCBs v Československu

PCBs na Slovensku

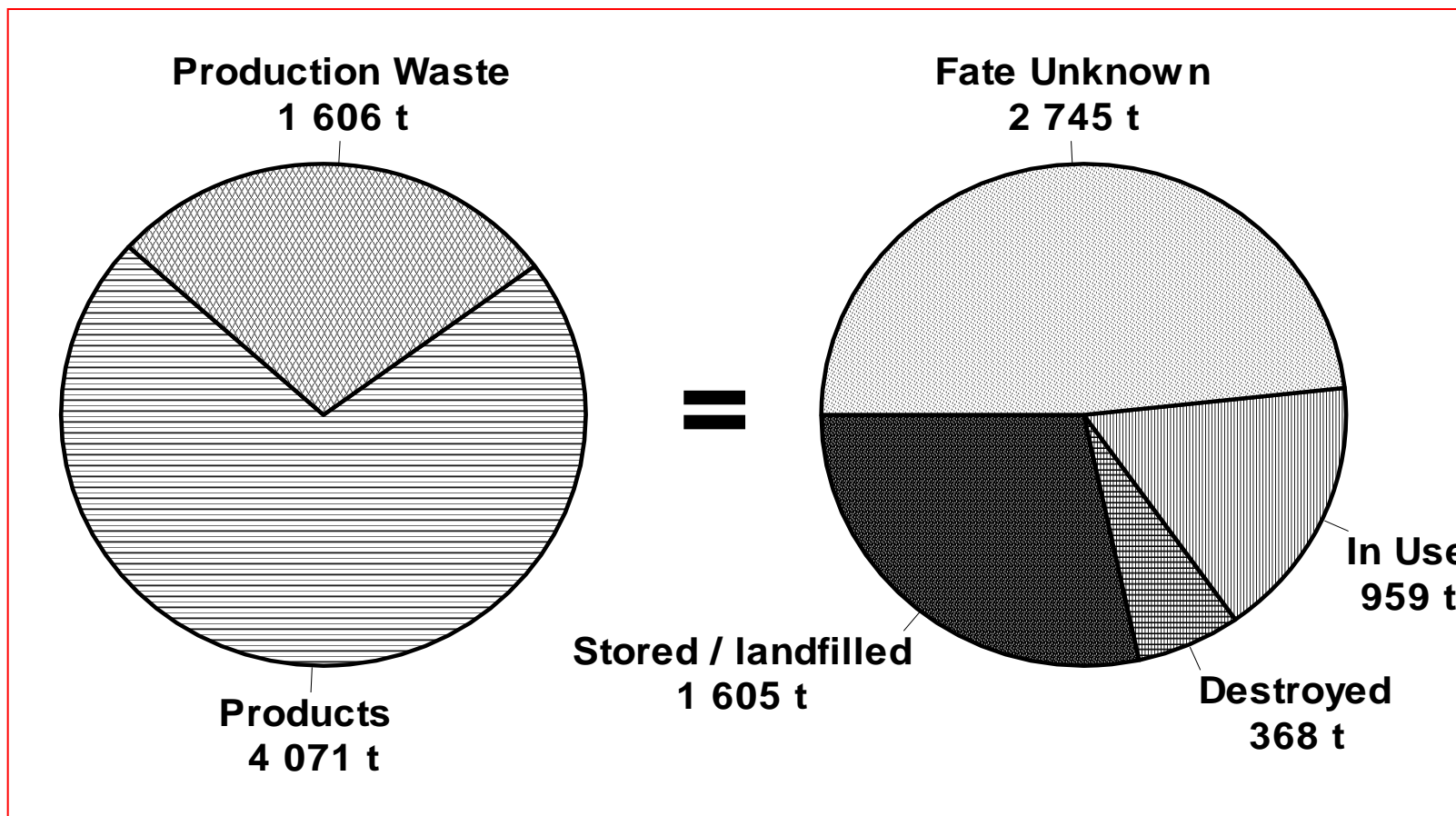

PCBs na Slovensku

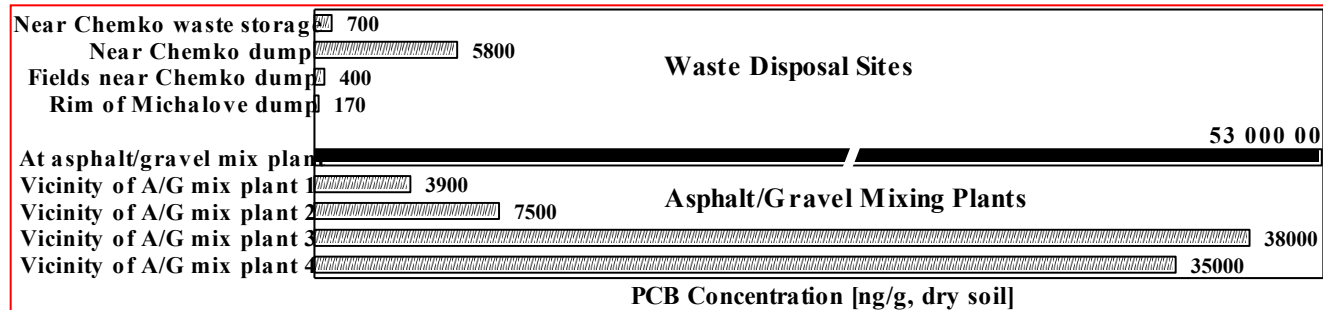
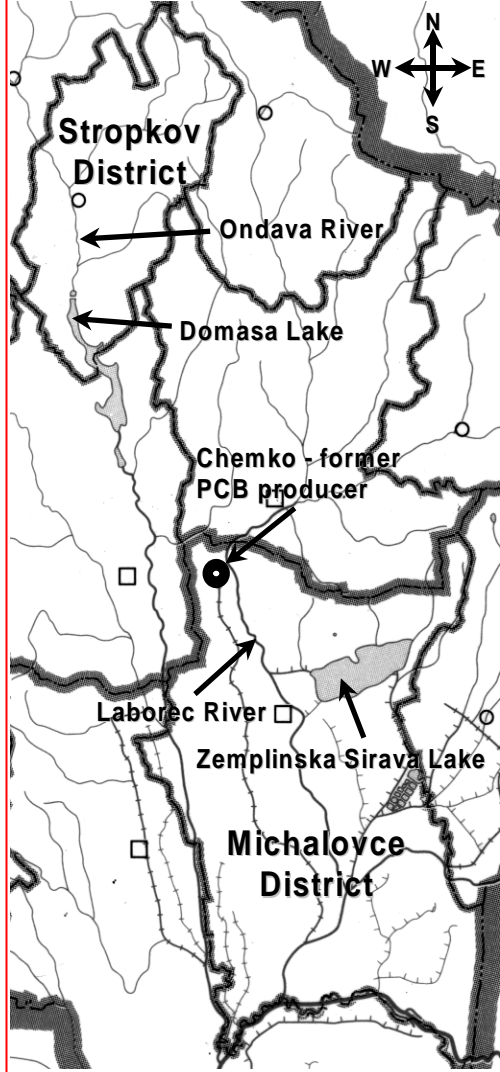
Uložení odpadů s PCBs v areálu
původního výrobce Chemko
Strážské

PCBs na Slovensku

Odhad inventury PCBs použitých na Slovensku (situace v listopadu 1997)

PCBs na Slovensku

PCB hladiny (suma všech kongenerů) v půdních vzorcích odebíraných v okolí obalovny asfaltu a na skládce odpadů Chemko Strážské.

More detailed map of the polluted and control areas with rivers and lakes; the population of the Michalovce district is 108 000 and the Stropkov one 20 500

PCBs Inventura - Slovensko a ČR (2003)

Typ	Ident.	Neident.	Celkem kusů	Tun
Kondenzátory	17 296	13 130	30 426	(170)
Transformátory	200	206	406	(82)
Ostatní	119	310	429	(92)
CELKEM	17 615	13 646		(344)

Typ	Ident.	Neident.	Celkem kusů	Tun
Kondenzátory	13 291	6 529	19 820	(330.5)
Transformátory	52	1 209	1 261	(1 350.8)
Ostatní		4 247	4 247	(1 647.4)
CELKEM	13 343	11 985	25 328	(3 328.7)

11 613 t PCBs bylo použito uvnitř bývalého Československa; kolem 750 000 kusů korekčních kondenzátorů bylo vyrobeno (3-20 kg PCBs)

PCBs Inventura - Slovensko a ČR (2003)

- ✚ 11 613 t bylo použito v bývalém Československu
- ✚ ČR/SR Inventura – 3 673 t
- ✚ Tanabeho předpoklad - ~ 1/3 vyrobeného množství je v prostředí
- ✚ Ještě kolem 3 000 t je někde – odpady, nekontrolovaná a neregistrovaná zařízení, bylo ilegálně zlikvidováno, neznámo kde